

Posudek oponenta diplomové práce katedra pedagogiky FF UK v Praze

Jméno a příjmení studentky: Marta Gašparínová

Název práce: **Komunikační bariéry mezi učiteli a žáky ve výuce na střední odborné škole**

Vedoucí práce: H. Kasíková

Oponent práce: J. Valenta

Technické parametry práce:

Počet stránek textu: 68

Počet titulů v seznamu literatury: 15 tištěných + 4 online

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (dodržování pravopisné normy, stylistické schopnosti, zvládnutí odborných výrazů)

1	2	3	4
---	---	---	---

X	–	X	
---	---	---	--

Zacházení s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení citačních norem)

	X		
--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	X		
--	---	--	--

Metody práce

Metodologie (logika výzkumu; řídicí formulace; stanovení cíle apod.)

		X	
--	--	---	--

Vhodnost použitých metod v celku práce

--	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X	–	X
--	---	---	---

Využití nevýzkumných praktických zkušeností

	X	–	X
--	---	---	---

Obsahová kritéria a přínos práce

Naplnění cílů práce

X			
---	--	--	--

Vyváženost a logická souvislosti teoretické a praktické části

	X	–	X
--	---	---	---

Návaznost kapitol a subkapitol

	X		
--	---	--	--

Odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		X	
--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

	X		
--	---	--	--

Metodologická a odborná samostatnost řešení a připravenost k řešení problematiky

		X	
--	--	---	--

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Se zájmem jsem začal číst text M. Gašparínové na téma Komunikační bariéry mezi učiteli a žáky ve výuce na střední odborné škole. Zde je hodnotící „čtenářský deník“ oponenta(!):

– Teoretická část se jeví často jako volný sklad definic doplňovaný ad hoc asociacemi autorky. Ocenil bych již v teoretické části větší zohlednění klíčového tématu, které je později zkoumáno. Nicméně, jsem na začátku – uvidím, jak se bude tato část dále vyvíjet.

– Při další četbě shledávám, že text místy kráčí po povrchu problematiky. Např. tím, že autorka mívá některá velmi důležitá témata komunikace, a to právě i z hlediska tématu její práce. Třeba tam, kde se výklad jen letmo dotkne různých typů obsahů ve verbální zprávě, kupř. v odstavcích o „nevyslovených“ obsazích promluv (v nichž se bariéry snadno vyjevují či se tyto „obsahy“, podtexty atd. bariérami přímo stávají ...

– s.14: Věta „Výukovou komunikaci tedy chápeme jako výměnu sdělení mezi učitelem a žáky v rámci vyučovací jednotky (zvýrazněno v textu). ... je to citát? – máme uvozovky na jedné straně, ale ne přesný odkaz ...

– s.17: Poněkud mne zaráží výrok: „Pokud bych tedy opravdu chtěla každému dopřát dostatečný čas na odpověď, z hodiny nic nebude a my nestihneme nic probrat.“ Zdá se, že tento výrok autorky de facto popírá vlastní smysl vyučování... o co tedy jde? O žáka nebo o „probrání“?

– s.19: Ad: „Ale co třeba hodnocení žáka – není známkování či slovní hodnocení žáka také určitou bariérou mezi učitelem a žákem? Samotné hodnocení určitě ne, zpětná vazba je pro žáka i učitele velmi důležitá, ale známkování ...“. Je zjevné, že autorka by měla věnovat důkladnější pozornost definici klíčové proměnné, jíž je v její práci „bariéra“.

Pechův výčet stojí na principu víceméně komunikačních „technikálií“. Do hry vzetím fenoménu „zkoušení“ ale autorka přechází k úplně jinému typu možné bariéry, za niž označuje hodnocení. To je ale je v principu zcela jev odlišný od např. „nenaslouchání“ a není to zdaleka jen komunikační úkon, není to zdaleka jen komunikační úkon atd.

Bohužel, není tu jasný definiční princip klíčové proměnné. S tím zřejmě souvisí i nevysvětlený výběr „některých“ Pechových bariér a návazně uvedení dalšího třídění (bariéry externí/interní) bez vztahu k informacím prezentovaným o bariérách na předchozích stranách.

– Ad komunikační ostýchavost: Zdá se, že se autorka nezabývala ostýchavostí jako takovou, ale pouze tou, která je spjata s komunikací. I za ostýchavostí při komunikaci stávají nejen špatná motivace nebo účast při nehodě, ale rozhodně za ní stojí souhrn různých osobnostních faktorů!

– Mimochodem, zdá se, že od s. 25 je text inspirován strukturou Bc. práce Matuškové, avšak na tu – byť uvedena v seznamu zdrojů – není nikde odkazováno. (A právě na rozdíl od Matuškové kol. Gašparinová nevěnuje pozornost podstatnějším příčinám ostýchavosti ...)

– s. 28: Ad: 2.2.6 Eliminace bariér „Naskytá se nám otázka, zda je vůbec možné tyto dvě výše zmíněné bariéry eliminovat.“ Není mi jako čtenáři jasné, které dvě má autorka na mysli – patrně ostýchavost, která je pojednána bezprostředně před touto kapitolkou – ale ta další?

– s. 30: Mám jistý problém s logikou aparátu otázek (vycházím z toho, že dílčí otázky by měly být konkretizací hlavní otázky tak, aby hlavní otázka byla zkoumatelná – viz učebnice metodologie): Např. dílčí výzkumná otázka „Může být jednou z příčin, která způsobuje v dané třídě komunikační problémy mezi učiteli a žáky i komunikační ostýchavost?“ nesedí logicky k hlavní otázce „Jak učitelé nahlížejí na komunikační bariéry při komunikaci se svými žáky?“

Ale i druhá dílčí otázka „Jaké vědomosti mají učitelé o komunikační ostýchavosti a jak s ní ve třídě u žáků nakládají?“ ptající se po vědomostech není zřejmě až tak o „nahlížení“, jako spíše o znalosti. Bylo by tedy zřejmě užitečné, kdyby autorka definovala, co míní poměrně důležitým výrazem „nahlížení“.

– K analýzám a interpretacím: Interpretace se z popisů zdají býti opět spíše po povrchu jdoucí ...

Navíc – nikde zde není přesně popsán způsob interpretace (jde vlastně o obsahovou analýzu, leč o jaký typ?) její princip či vnitřní kroky.

– s. 58: Závěr: „Proč tedy učitelé vnímají komunikaci v této třídě za problematickou? Jedním z možných vysvětlení je fakt, že žáci nemají problém komunikovat, pokud jsou ve skupině a mohou se schovat za názory většiny nebo mohou nechat ty méně ostýchavé a více

komunikativní spolužáky mluvit i za sebe. Problém nastává, pokud se po jednotlivcích chce slyšet jejich vlastní názor nebo pokud jsou žáci ...“ To je ale spekulativní závěr!

U kvali-výzkumu je jistě dobré počítat s tím, že v jeho rámci vznikají otázky. Škoda ale, že – pokud autorka cítí potřebu problém či bariéru vysvětlit – příčinu skutečně nezjišťovala.
– S. 60: Opravdu si je autorka jistá, že narazila na vyhořelé učitele?

Resumé: Práci považuji za akceptovatelnou, potíž vidím ale v jisté (stručně řečeno) povrchnosti, která byla výše dokládána mými komentáři, a která ovlivňuje můj návrh klasifikace.

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- Ocením, když se autorka vyjádří k psychologickým příčinám ostýchavosti.
- Prosím autorku, aby jasně popsala princip(y) analýzy, z níž vycházejí její interpretace.
- Jak autorka doloží, že narazila na skutečně vyhořelé učitele? (viz výše – s. 60)

Doporučení k obhajobě: Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: dobře

Datum, podpis:
17. I. 2016

Josef Valenta